

Bilaga 3: Utformning av utrymmen för avfall²

Syftet med anvisningarna är att ge stöd vid val av avfallssystem samt för att skapa ändamålsenliga och säkra avfallsutrymmen för gemensamhetsanläggningar, flerbostadshus och verksamheter i anslutning till flerbostadshus. Avfallshämtning för småhus inkluderas inte i dessa anvisningar.

² Anvisningarna utgår från Handbok för "Avfallsutrymmen, 2018 Avfall Sverige" med anpassning för Tanums kommuns egna behov.

Vid ny- och ombyggnationer gäller bilagans "Lagkrav" och "Riktlinjer".

För befintliga avfallsutrymmen gäller "Riktlinjer" enligt Tanums kommuns avfallsföreskrifter. Om befintliga avfallsutrymmen inte uppfyller "Riktlinjer" kan genomförandeplan behövas göras av fastighetsägaren om Rambo AB eller kommunen påtalar det behovet. Detsamma gäller riskbedömning som ska upprättas i samråd med Rambo AB, avfallsansvariga och fastighetsägare.

Rekommendationer ska läsas som goda råd till fastighetsägaren. Rekommendationer kan inom de närmaste åren bli "Lagkrav", "Riktlinjer" eller ärenden inom arbetsmiljö. Val och utformning av avfallsutrymmen kräver planering och genomförande på ett genomtänkt sätt, då det påverkar avfallshanteringen i många år framöver och det kan vara svårt och dyrt att rätta till felaktigheter i efterhand.

Utrymme för sortering i lägenheter och verksamheter

För att öka mängden utsorterat avfall behöver lägenheter och andra lokaler förse med goda möjligheter till sortering. Ju bättre möjligheterna för sortering är i lägenheterna och lokalerna, desto större sannolikhet är det att avfallet sorteras korrekt i det gemensamma avfallsutrymmet.

Lagkrav

1. I bostadslägenheter ska det finnas plats för källsortering av avfall.

Riktlinjer

2. Lägenheter och verksamheter ska förse med möjlighet till sortering motsvarande de fraktioner som finns tillgängligt för insamling.

Figur 7 För att boende och verksamhetsutövare lätt ska kunna sortera sitt avfall är det viktigt att det finns utrymme för sortering i lägenheter respektive lokaler. FOTO: AVFALL SVERIGE.

Avfallsfraktioner

Lagkrav

1. I eller i anslutning till en byggnad ska det finnas utrymmen eller anordningar för hantering av avfall som kan nyttjas av alla brukare av byggnaden (d.v.s. både boende och verksamheter).
2. Insamlingen av avfall vid om- och nybyggnation ska omfatta följande fraktioner;
 - Matavfall
 - Returpapper, t.ex. tidningar
 - Pappersförpackningar
 - Metallförpackningar
 - Ofärgade glasförpackningar
 - Färgade glasförpackningar
 - Plastförpackningar
 - Elektronik, ljuskällor och batterier
 - Restavfall
 - Grovavfall
3. Om större mängder farligt avfall beräknas förvaras i avfallsutrymmet måste i de flesta fall göras antingen en anmälan till Miljö- och byggnadsnämnden eller söka tillstånd från länsstyrelsen, beroende på vilket slags farligt avfall och vilka mängder det handlar om.

Riktlinjer

4. Insamlingen av avfall vid befintlig bebyggelse ska omfatta följande fraktioner:
 - Matavfall
 - Returpapper, t.ex. tidningar
 - Restavfall
 - Pappersförpackningar
 - Metallförpackningar
 - Ofärgade glasförpackningar
 - Färgade glasförpackningar
 - Plastförpackningar
5. Samtliga fraktioner ska kunna lämnas på samma plats i den mån det är rimligt.
6. Om farligt avfall och elektronik ska samlas in, ska det ske i behållare som är anpassade till respektive fraktion ur ett säkerhetsperspektiv.
7. Hantering och förvaring av farligt avfall kräver särskild uppmärksamhet och insamling ska utformas i nära samråd med kommunens avfallsorganisation.
8. Om grovavfall ska sorteras bör detta göras i stora kärl eller i container för att underlätta för avfallshämtaren.

Rekommendationer

9. Utöver de fraktioner som anges i branschkrav 2 och 4 bör även följande fraktioner erbjudas:
 - Textilinsamling
 - Återbruk
 - Grovavfall
10. Det är en fördel om grovavfall förvaras i annat utrymme än övrigt avfall. Grovavfall "brer" lätt ut sig i rummet och kan därmed hindra hanteringen av t.ex. kärl. Ett separat rum för grovavfall kan placeras i en annan byggnad alternativt kan plats för container beredas för periodvis insamling.
11. Återbruk kan implementeras för att öka andelen återanvändning och minska avfallsmängderna. I de fall återbruk implementeras bör följande rekommendationer följas:
 - Ytan för återbruk bör vara minst 2 m².
 - Ytan bör vara tydligt avgränsad.
 - Det bör finnas tydliga rutiner för rensning och städning.
12. Det bör finnas tydlig information i form av skyltning i anslutning till utrymmet om vad som tas emot, eventuella öppettider och kontaktperson.

Val av avfallsutrymme

Riktlinjer

1. Det avfallsutrymme som är mest lämpat med avseende på återvinning av avfall, skydd för miljö, säkerhet och arbetsmiljö ska väljas.
2. Manuell hantering ska minimeras för att skapa en bättre arbetsmiljö för de som hämtar avfallet.

Rekommendationer

3. Rambo AB kan kontaktas för råd vid val av avfallsutrymme.

Placering

Avfallsutrymmens placering behöver noga övervägas för att skapa en trygg och ändamålsenlig avfallshantering. Närhet till bostäderna, trafiksäkerhet, barnsäkerhet och arbetsmiljö är faktorer som styr och påverkar placeringen. Vid beaktande av dessa faktorer kan det även finnas krav och önskemål som är motstående vilket innebär att avvägningar mellan olika krav är nödvändiga.

Den störning som kan uppstå i samband med hämtningen blir mindre ju längre bort från bostäder och lekplatser m.m. avfallsutrymmet ligger.

Samtidigt blir det svårare för de boende att lämna sitt avfall om det är lång väg till avlämningsplatsen. Eftersom alla områden är unika är det viktigt att alla dessa faktorer beaktas vid planeringen. Exempel på placeringar som ofta är fördelaktiga är på väg till kollektivtrafik eller parkering.

Lagkrav

1. I eller i anslutning till en byggnad ska det finnas utrymmen eller anordningar för hantering av avfall som kan nyttjas av alla brukare av byggnaden.
2. Avfallsutrymmen ska placeras och utformas så att risken för olyckor begränsas vid tillträde, transporter samt vid användning, kontroll och underhåll av utrymmena och deras installationer
3. Avfallsutrymmen ska placeras och utformas så att risken för brukarnas eller grannarnas hygien eller hälsa begränsas.
4. Avfallsutrymmen ska ha tillräckligt med plats för material och utrustning samt för drift- och underhållsarbete.
5. Avfallsutrymmen får inte placeras så att avfall måste transporteras genom utrymmen där personer vistas mer än tillfälligt eller där livsmedel förvaras.

Riktlinjer

6. Hämtning ska kunna utföras på ett trafiksäkert sätt.
7. Avfallsbehållare ska inte placeras på gång- eller cykelvägar.

8. Avfallsutrymmen ska placeras så att hämtning och lämning av avfall sker på markplan.
9. Hämtningsfordonen ska kunna hämta avfallet, d.v.s. det får inte finnas några fasta eller återkommande hinder (t.ex. parkerade bilar).
10. Avfallsutrymmen ska placeras så att det upplevs tryggt att lämna avfall. Exempelvis bör avfallsutrymmen inte placeras ensligt eller i bristfälligt upplysta områden.
11. Avståndet mellan byggnadens entréer och avfallsutrymmen bör inte överstiga 50 meter för flerbostadshus om inte andra krav listade ovan motiverar ett längre avstånd. Avfallsutrymmet bör även placeras där de boende naturligt passerar, t.ex. vid gångväg till busshållplats.

*Figur 8 Avfallsutrymmens placering behöver nogra övervägas för att skapa en trygg och ändamålsenlig avfallshantering.
FOTO: DAVID ALTHOFF PALM, RAMBOLL.*

Visuell utformning och belysning

För att skapa avfallsutrymmen som ökar trivsel och viljan att sortera avfallet bör avfallsutrymmen utformas på ett tilltalande sätt. Ljusinsläpp och belysning är en särskilt viktig aspekt som påverkar hur avfallsutrymmet upplevs och kan rätt använt öka trygghetskänslan vid lämning av avfall.

Riktlinjer

1. Avfallsutrymmen ska utformas så att de känns trygga och tilltalande.
2. Bra och snabbtändande belysning ska finnas, både i och utanför avfallsutrymmet. Belysningens ljusstyrka ska vara minst 300 lux.
3. Flera armaturer ska användas för att öka ljusspridningen och säkerheten om någon lampa går sönder.
4. Belysningsarmaturer ska inte placeras så att de kan skymmas av dörrar eller portar.

Rekommendationer

5. Rörelsedetektor bör användas så att belysningen tänds direkt när dörren öppnas och hållas tänd hela tiden som någon befinner sig i rummet.
6. I avfallsrum bör det finnas fönster för att öka ljusinsläpp och öka tryggheten.

Figur 9 Avfallsrum med stora fönster som ger bra ljusinsläpp. FOTO: DAVID ALTHOFF PALM, RAMBOLL.

Hygien, skadedjur och lukt

Avfall drar lätt till sig skadedjur och kan ge upphov till lukt och det är därför viktigt att vidta åtgärder för att minska dessa risker.

Lagkrav

1. Avfallsutrymmen ska hållas fria från ohyra.
2. Byggnader ska utformas så att det försvåras för skadedjur att komma in i byggnaden och dess byggnadsdelar, om det inte är orimligt med hänsyn till byggnadens utformning och användning.

Riktlinjer

3. Utrymmen, behållare och utrustning för avfall ska utformas så att det finns möjlighet att hålla rent.
4. Frostfria utrymmen ska förses med vattenslang och golvbrunn med avdunstningsskydd för att möjliggöra städning av utrymmet. Påkörningsskydd ska finnas vid vattenanslutning.
5. Avfallsutrymmen ska förses med god ventilation för att minska risken för lukt.
6. Dörrar ska ha släplis som skydd mot skadedjur.

Rekommendationer

7. För att minska risken för lukt och skadedjur bör avfallsutrymmen inte placeras i söderläge och om det finns risk för större uppvärmning sommartid kan kylanläggning användas.
8. Råttor och andra skadedjur ska hindras att komma in i avfallsutrymme, vilket innebär att öppningar större än 5 mm inte bör förekomma. Nät kan finnas för ventilationsöppningarna och avfallskärl kan förses med lock.
9. Om luktproblem uppstår kan luftrenare användas.
10. Då frånluftsventilation skapar ett undertryck kan dörr till utrymmet behöva utrustas med automatisk dörröppning eller fjäderanordning för att förenkla öppning av dörren.
11. Avfallsutrymmen där större mängder blöjor eller matavfall förvaras kan vara kylt för att minska risken för lukt.

Buller

Buller kan uppstå vid lämning och hämtning av avfall och kan leda till olägenheter för människor som bor eller vistas i området. Exempelvis leder tömning av glas till höga momentana bullernivåer. Avfallsutrymmen behöver därmed planeras så att bullerstörning undviks för dem som bor eller vistas i närheten.

Riktlinjer

1. Byggnader som innehåller bostäder, deras installationer och hissar ska utformas så att ljud från dessa och från angränsande utrymmen likväl som ljud utifrån dämpas. Riktvärde för buller inomhus är 45 dB för maximalt ljud och 30 dB för ekvivalent ljud.
2. Buller från lämning och hämtning av avfall ska i den mån det är rimligt minimeras.

Rekommendationer

3. Bostäder som finns nära hämtningsplats av avfall kan förses med fönster som har bättre ljudvärden än normalt för att minska risken för bullernivåer som kan anses vara en olägenhet.

Brandskydd och säkerhet

Eftersom avfall kan vara lättantändligt är det viktigt med ett bra brandskydd för att minska risken för personskador, dödsfall samt skador på egendom. Exempelvis bör det beaktas vilken typ av material som används. I detta kapitel anges övergripande krav på brandskydd. Brandskyddsföreningen³ och Räddningstjänsten tillhandahåller uppdaterade krav och detaljerade rekommendationer.

Avfallsutrymmen behöver utformas så att de är säkra och inte orsakar olyckor eller dödsfall. Barnperspektivet är särskilt viktigt att beakta då barn är uppfinningsrika och kan lockas till att undersöka avfallsutrymmen⁴.

³ www.brandskyddsforeningen.se

⁴ Se vidare information i Boverkets handbok "Säkra containrar".

Lagkrav

1. I avfallsutrymmen ska de åtgärder vidtas som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand.
2. Avfallsutrymmen ska förses med utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand eller annan olycka i den mån det är skäligt.
3. Öppningar eller inkast för avfall som finns i eller vid ytor som är avsedda att gå på, ska vara täckta av luckor, galler, trallar eller andra lämpliga skyddsanordningar.

Riktlinjer

4. Rum för avfallsutrymmen ska utformas som egen brandcell för att minska risken för att branden sprider sig.
5. Fristående avfallsbehållare ska placeras på ett säkert avstånd från fasad med fönster eller brännbart material både avseende höjd- och sidled. Om osäkerhet föreligger ska avstämning ske med Brandskyddsföreningen, Räddningstjänsten eller motsvarande för att avgöra vilka avstånd som är lämpliga i det specifika fallet.

Tillgänglighet

Avfallsutrymmen ska placeras och utformas så att det är tillgängligt för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Exempel på aspekter som behöver beaktas för att skapa tillgängliga avfallsutrymmen är dörrar, eventuella lock, handtag, inkast m.m. som ska utformas och placeras på sådant sätt att de kan användas och öppnas av personer som har nedsatt styrka, syn eller annan funktionsvariation.

I detta kapitel anges övergripande krav på tillgänglighet. Observera att detta inte är en heltäckande kravlista. För vidare läsning se Boverkets byggregler (BBR).

Lagkrav

1. Avfallsutrymmen, sopnedkast och andra liknande anordningar ska vara tillgängliga för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.
2. Dörrar och portar ska utformas så att de medger passage med rullstol och så att tillräckligt utrymme finns för att öppna och stänga dörren eller porten från rullstolen.
3. Handtag, manöverdon och lås ska placeras och utformas så att de kan användas såväl

av personer med nedsatt rörelseförmåga som av personer med nedsatt orienteringsförmåga.

Riktlinjer

4. Väg mellan bostäder och avfallsutrymmen ska vara framkomliga året runt.
5. Trappsteg, trösklar, tunga dörrar eller trånga passager ska undvikas.

Rekommendationer

6. Text och symboler bör kontrastera i ljushet mot bakgrunden så att de tydligt syns. Punktskrift ökar tillgängligheten och bör placeras på samma plats vid inkast på behållaren och bör sitta 1,3–1,4 meter över mark eller ovanpå behållare.
7. Placering av inkast/lucka/öppning för att slänga sitt avfall, bör ta hänsyn till räckvidden hos personer i rullstol. Det vill säga, ett inkast med centrum cirka 0,8–1,0 meter över mark vilket kräver speciell konstruktion då standardkärl är högre. Inga tröga, tunga luckor. Manövrering med en hand ska vara möjlig. Kärl, som står fritt, ska inte vara högre än cirka 110 cm.

Tillträde

För att minska risken för skadegörelse, brand, stöld och att obehöriga slänger avfall bör avfallsutrymmen utformas så att endast de som har behörighet att slänga avfall kommer åt utrymmena.

Lagkrav

1. Renhållaren ska ha tillträde till de utrymmen på fastigheten där avfall hämtas. Nycklar, portkoder och dylikt ska tillhandahållas till renhållaren.

Riktlinjer

2. Avfallshämtning ska vara möjlig under ordinarie hämtningstider angivna i föreskrifterna.

Skyltning

Tydlig skyltning för de olika fraktionerna underlättar korrekt avfallssortering. Skyltar till förpackningsfraktioner kan erhållas kostnadsfritt från Avfall Sveriges hemsida.

Riktlinjer

1. Avfallsbehållare ska vara tydligt skyltade med uppgift om vilken typ av avfall som ska läggas i respektive behållare för att underlätta för både lämnare och hämtare.
2. Symboler och bilder ska användas på skyltarna för att förtydliga vad som ska läggas i respektive behållare.

3. I de fall vissa fraktioner ska vara förpackade på ett särskilt sätt ska information om detta finnas vid respektive skylt (t.ex. om särskilda påsar ska användas för matavfall samt var dessa påsar finns).
4. Kontaktuppgifter till de som ansvarar för insamlingssystemet ska finnas tydligt angivna i anslutning till avlämningsplatsen för att underlätta vid driftstörning eller frågor.

Rekommendationer

5. Om det finns behov, bör skyltarna skrivas på andra språk än svenska.